

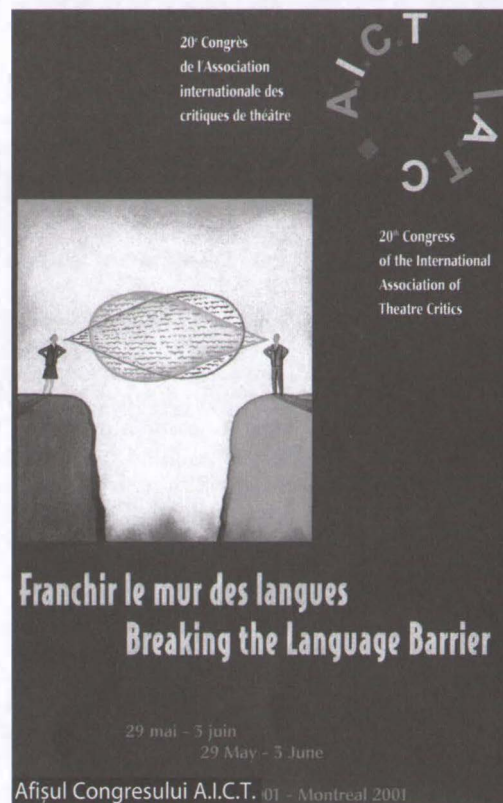
S-au ridicat barierele...

Festivalul de Teatru al Americilor, de la Montreal, a avut în acest an un spor de atractivitate prin găzduirea Congresului Mondial al Criticilor de Teatru (organizatori: Asociația Internațională a Criticilor din Québec, în colaborare cu Asociația Canadiană a Criticilor de Teatru și cu sprijinul Asociației Americane a Criticilor de Teatru). Amfitrionii acestei reuniuni a celor mai exigenți spectatori, criticii, au fost prestigioase personalități ale mișcării teatrale și ale învățământului artistic din Canada: Louise Vigeant, Michel Vaïs, Hervé Guay, Alvina Ruprecht și Aurèle Parisien. Aflat la a XX-a ediție, congresul a avut ca temă generică a colocviilor *A sparge bariera limbilor*. O formulă care, de-a lungul celor trei zile de comunicări ale reprezentanților celor 45 de țări membre ale AICT, s-a transformat într-o patetică interogație: *Teatrul este pe cale să devină un metis post-modern sau un nou Babel?* Punctele de vedere lansate de critici de autoritate din Europa, Asia, Africa, America Latină au născut polemici. Pentru unii critici, bariera limbilor este esențială în teatru pentru a-i asigura acestuia originalitatea în raport cu celelalte arte. Limba văzută ca „patrie interioară a ființei umane”, ca „însăși condiția teatrului” este în același timp un element de rezistență împotriva omogenizării și mondializării, o formă de supraviețuire a diversității culturale. Alți vorbitori au pledat, într-o epocă în care se gândește prin ordinatoare, pentru un teatru fără frontiere. Apelul la o limbă de circulație internațională ca engleza, recursul la limbajele non-verbale sunt percepute ca un esperanto capabil să elimine bariera limbilor și nu ca un fenomen care conduce la uniformitate estetică. Supraevaluarea importanței limbilor, cultivarea excesivă a diferențelor riscă însă să transforme teatrul într-un instrument al ghetoizării.

Problema, discutată și din punctul de vedere al limbajului critic, a lansat noi întrebări: În ce măsură percepția, interpretarea spectacolelor străine sunt influențate de propriile repere

culturale ale criticului? În acest proces constituie limba un obstacol? Cum poți vorbi despre ceva ce nu cunoști sau nu înțelegi? Sunt utile călătoriile și participările la festivaluri internaționale? Există oare pericolul uniformizării limbajului critic în concordanță cu dezvoltarea unei estetici teatrale universale, „exportabile”? Criticul trebuie să rămână un „străin într-o țară străină” sau să devină un „estet poliglot”? Posibile răspunsuri la aceste dileme vor fi incluse într-un volum publicat de AICT.

Înfruntarea dintre teatrul întemeiat pe modelul antropologic și cel devotat modelului diversității lingvistice am întâlnit-o și în panorama teatrului canadian, făcută de critici și creatori reprezentând cele două comunități, francofonă și anglofonă: Alvina Ruprecht, Hervé Guay, Daniel David Moses, Judith Thompson, Jacob Wren, Brigitte Haentjens, Daniel Meilleur, Wajdi Mouawad. Leit-motivul prelegerilor lor a fost criza de identitate într-o țară a prosperității economice, a multiculturalității, a toleranței etnice. Aceste prelegeri au completat în mod revelator tema festivalului. Producții din Belgia, Franța, Statele Unite, Argentina, Canada au avut ca preocupare obsesivă fragmentarea personalității și căutarea unor teritorii identitare în memorie, în artă, în familie. O experiență interesantă în acest sens a fost montarea **Anatol Feld și canarul albastru** a Companiei „NumerO” – o farsă macabră despre infernul unei vieți cotidiene stereotipe. Împreună cu spectatorii, după reprezentație, intru în contact, prin Internet, cu ciudatul autor (se pare, un foarte prosper om de afaceri belgian), pe care nu-l cunoaște nimeni și care se ascunde sub un nume de împrumut: Hervé Blutsch. Particip la un dialog viu cu un public tânăr, care reia dilemele invitaților la Congres: ce înseamnă să fii creator, dar și spectator în noile contexte ale mileniului III, să trăiești într-o lume dominată de computere și multimedia, amenințată de spectrul globalizării? Răspunsul l-a dat, cred, un mare artist care a încununat programul festivalului și al congresu-

lui: Robert Lepage. În recitalul său cameral **Fața ascunsă a lunii** folosește obiecte, instalații multimedia pentru a ilustra o eternă nelișițe a ființei umane: identitatea care se raportează la limbă – adică la eu, la ceilalți, la cosmos. În acest cocktail fantezist, unde Luna și naveta spațială se întâlnesc cu chipul mamei și mașina de spălat, domină grija pentru vocabularul interior, pentru inimă ca motor al gândului. Pentru Lepage, bogăția se găsește în diversitate. Gazdele ne oferă și o vizită la Québec, la sediul Companiei „Ex Machina”, condusă de Robert Lepage. Este o cazarmă-monument istoric, transformată în centru de producție și cercetare. Un spațiu construit din instalații industriale. Acest loc se află în vecinătatea expoziției „Métis-sages”, găzduită de Muzeul Civilizației: o punere în scenă spectaculoasă, tot a lui Robert Lepage. Ne întâmpină un ansamblu plastic enigmatic, din care se detașează două structuri arhitecturale gigantice. **Turnul Babel** ilustrează mondializarea culturilor și societăților prin unsprezece diorame, de la geneza universului la fuziunea corpurilor, de la separarea androginului inițial la reunirea cuplurilor într-o simbolică încăpere nupțială. În replică, *Teatrul Anatomic*, care sugerează o sală de disecție, propune o călătorie prin corpul uman în căutarea sufletului. Asistăm, prin sofisticate proiecții multimedia, la dezbateri despre transgeneză, clonaj, transplantul

organelor animale. Oficiant este chiar Robert Lepage, prezent grație unei ingenioase metode multimedia. În jurul acestor module, *Cabinetele Curiozității* (o asociație de obiecte stranie, eteroclite, concepute de Claudie Gagnon, explorează fantezia umană), *Pădurea Țesută* (autor: scenograful Ivon Bellavance, - paisprezece arbori din textile și metale rafinate, ilustrând meandrele inconștientului; se întâlnesc fecunditatea cu moartea, timpul cu memoria, sunetele cu somnul, visul cu muzica, uitarea cu bolile, amintirea cu inspirația, premoniția cu oracolele), *Stelele Cifrelor* (gravate cu semne matematice) și *Oglinda* (obiect paradoxal, ce divizează și reunește), *Zidul Caligrafiei* (evocare a încrucișărilor suferite de diferitele limbi, creând punți imaginare între cultură și știință). Creatori și critici veniți de pretutindeni ne despărțim urmăriți de o imagine: o tapiserie rămasă neterminată, compusă din fibre de nuanțe și texturi diferite, figurând harta Pământului, în care se oglindește infinita odisee a omului: o călătorie în spirală, unde ideea identității, a originilor este relativizată, ființa umană a mileniului III fiind una impură rasial, cultural, lingvistic. Această imagine ne invită să depășim frica de celălalt și să explorăm bogăția și forța creatoare pe care o reprezintă metisajul. Unul din modurile privilegiate de existență, în viață și în teatru, în secolul al XXI-lea.

Ludmila Patlanjoglu

Robert Lepage în spectacolul său
Fața nevăzută a lunii

foto: Cylla Von Tiedemann

Cozabae
Lurcea
Petroniu
Jondau
Ivanc
Ilarina

talon de abonament

pentru România

3 luni ■ 30 000 lei

6 luni ■ 60 000 lei

pentru Europa

3 luni ■ 20 USD

6 luni ■ 39 USD

12 luni ■ 70 USD

pentru America

3 luni ■ 20 USD

6 luni ■ 39 USD

12 luni ■ 68 USD

începând cu luna

Am plătit prin mandat poștal numărul

în contul nr. 0124378914 deschis la banca
ING BARINGS pentru SC NDC SRL București,
Oficiul Poștal nr. 33 C.P. 130

Talonul de abonament împreună cu dovada
plății vor fi trimise pe adresa: SC NDC SRL,
Oficiul poștal nr 33, Cp 130, sector 1, București

ATENȚIE!

Plata abonamentului se face până la data de 20
a lunii, acesta fiind onorat în luna imediat următoare.
Pentru informații suplimentare contactați-ne la tel:
(01) 223 21 00 sau 223 21 01

Nume

Prenume

Sex

Vârsta

Ocupația

Adresa

Localitate

Județ

Cod Poștal

Telefon

Data

Semnătura